

Metodologija strukture izrade životopisa te kriterija odabira osoba za upis u mrežni biografski leksikon: na primjeru *Obrazi slovenskih pokrajin* (OSP)

Nina Jamar

Oddelek za bibliotekarstvo, informacijske vede in knjigarstvo

Filozofski fakultet, Univerza v Ljubljani

nina.jamar@ff.uni-lj.si

Libellarium 14, 1 (2023): 31–50

UDK: 027.022:004.774(497.4)

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 28. 4. 2023.

Prihvaćeno / Accepted: 11. 9. 2023.

doi: 10.15291/libellarium.4163

Sažetak

Cilj. Svrha je članka, kao i motiv za provedbu ovoga istraživanja, utvrditi prikladnost strukture životopisa koji se nose u mrežni biografski leksikon *Obrazi slovenskih pokrajin* (Lica slovenskih pokrajina). Namjera je i ustanoviti kriterije ili strukturne elemente koji mogu pomoći pri odlučivanju koje će se osobe uključiti u mrežni biografski leksikon.

Pristup/metodologija/dizajn. Za analizu strukture zapisa koji se nose u mrežni biografski leksikon, kao i za utvrđivanje kriterija za odabir osoba za unos u mrežni biografski leksikon, korištena je metoda analize sadržaja.

Rezultati. Definirani su kriteriji za odabir osoba za upis u mrežni biografski leksikon *Obrazi slovenskih pokrajin* (OSP) i struktura životopisa na mrežnom biografskom leksikonu OSP. Zaključeno je i da je poželjno da redoslijed strukturnih elemenata bude nepromjenjiv. Također, zaključeno je da je za razvoj biografskih leksikona bitna i suradnja svih ustanova koje mogu pridonijeti kvaliteti biografskih leksikona.

Ograničenja. Ograničenje istraživanja predstavljala je činjenica da svaku osobu čiji se životopisi uključuju u mrežni biografski leksikon OSP povezuju biografski jedinstveni podatci, isključivo vezani za život te osobe, pa je teško odrediti jedinstvenu strukturu elemenata. Također, prema našim saznanjima, nema istraživanja koja se bave strukturom životopisa u biografskim leksikonima.

Originalnost/vrijednost. Rezultati istraživanja mogu pridonijeti kvaliteti unosa u mrežni

biografski leksikon OSP, ali i u druge mrežne biografske leksikone. Kvalitetnija struktura životopisa i stručni kriterij za odabir osoba koje će biti uključene u biografski leksikon morali bi utjecati i na zadovoljstvo korisnika samim portalom. Ovaj je rad i poziv za daljnji istraživački rad na tom području.

KLJUČNE RIJEČI: mrežni biografski leksikoni, narodne knjižnice, *Obrazi slovenskih pokrajin (OSP)*, zavičajna povijest

1. Uvod

1.1. Uvodne napomene

Svrha je rada utvrditi prikladnost strukture životopisa koji se unose u mrežni biografski leksikon *Lica slovenskih pokrajina* (slov. *Obrazi slovenskih pokrajin*, u daljnjem tekstu OSP) (*Obrazi slovenskih pokrajin 2020*) (Slika 1). Cilj je da ovakva napomena o sadržaju bude što informativnija za čitatelje te da ga potakne na daljnje čitanje ili istraživanje prikazane osobe. Zanimaju nas i kriteriji ili strukturni elementi koji mogu pomoći pri odlučivanju koje će se osobe uključiti u mrežni biografski leksikon. Za analizu strukture zapisa koji se unose u mrežni biografski leksikon, kao i za utvrđivanje kriterija za odabir osoba za unos u mrežni biografski leksikon, korištena je metoda analize sadržaja.

Strukturni elementi koji su određeni za napomenu o sadržaju (životopis) i izbor osobe činit će shemu kodiranja uz pomoć koje će se na postojećim unosima iz OSP-a provjeriti koliko se postojeći unosi podudaraju sa shemom kodiranja. Krajnji rezultat bit će prijedlog prikladne strukture životopisa za unos u mrežni biografski leksikon OSP. Također, shema kodiranja sastojat će se od strukturnih elemenata koji se koriste za odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP. U tom će se slučaju također provjeriti kako se postojeći unosi podudaraju sa

shemom kodiranja. Krajnji rezultat bit će prijedlog kriterija za odabir osoba za unos u mrežni biografski leksikon OSP.

1.2. OSP

Kao što je navedeno na mrežnoj stranici biografskog leksikona OSP (*Obrazi slovenskih pokrajin*), riječ je o mrežnom biografskom leksikonu poznatih osoba iz slovenskih pokrajina i Slovenaca iz regije i svijeta (*Obrazi slovenskih pokrajin* 2020). Mrežnim biografskim leksikonom upravlja gradska knjižnica grada Kranja – Mestna knjižnica Kranj. U njemu su od 2020. godine objedinjeni životopisi objavljeni u regionalnim leksikonima: *Celjskozasavski.si*, *Dolenjski biografski leksikon*, *Gorenjci.si*, *Koroški biografski leksikon*, *Pomurci.si*, *Primorci.si*, *Spodnjepodravci.si* i *Štajerci.si*, koji su nastali u središnjim područnim knjižnicama te sadrže i životopise autora koji dolaze iz središnje Slovenije i Slovenaca u regiji i svijetu. Objedinjavanje je bilo posljedica usitnjenosti sadržaja, dupliciranja, želje za standardizacijom zapisa, smanjenjem troškova i jedinstvenom uredničkom politikom.

Mrežni biografski leksikon OSP „obuhvaća životopise osoba koje su rođene u određenoj pokrajini ili inozemstvu, tamo živjele i/ili se školovale, a prije svega svojim djelovanjem na bilo kojem području bitno obilježile svoju sredinu: pisci, pjesnici, povjesničari književnosti i umjetnosti i kritičari, novinari, slikari, glazbenici, arhitekti, glumci, svećenici, znanstvenici, istraživači, profesori, učitelji, gospodarstvenici, političari, sportaši itd.“ (*Obrazi slovenskih pokrajin* 2020). Krajem kolovoza 2023. na portal OSP uneseno je oko 5850 osoba, a moguće je jednostavno i sofisticirano pretraživanje.

1.3. Drugi mrežni biografski leksikoni

Predstaviti ćemo i nekoliko drugih mrežnih biografskih leksikona u Sloveniji i njoj susjednim državama kao što su Austrija, Italija, Mađarska i Hrvatska. Navedene su zemlje odabrane jer u njima žive i Slovenci, a neki od njih obuhvaćeni su i biografskim leksikonom OSP. Zanimljivo je da ni u jednom od odabranih mrežnih biografskih leksikona ne pronalazimo pojašnjenje o korištenim strukturnim elementima životopisa.

Portal *Slovenska biografija* (Slovenska biografija, n. d.), kojim upravlja Slovenska akademija znanosti i umjetnosti, objedinjuje tri slovenska biografska leksikona koji su prethodno objavljeni u tisku: *Slovenski biografski leksikon* (SBL), *Primorski slovenski biografski leksikon* (PSBL) i *Novi Slovenski biografski leksikon* (NSBL). Cilj je *Slovenske biografije* povezati biografska istraživanja u Sloveniji uz pomoć suvremene tehnologije i na jedinstven način prikazati bogatstvo biografskih podataka o Slovencima u domovini, inozemstvu i svijetu. Portal nudi jednostavno i sofisticirano pretraživanje po određenim parametrima. U budućnosti se planira dodati nove osobe, slikovni i audiovizualni materijal, poveznice na vanjske relevantne mrežne stranice, interne poveznice između osoba u leksikonu, ispis kratica i akronima, ispis bibliografskih referenci prve objave za svaku osobu, ispise nekih drugih, već označenih podataka, podatak o broju pogodaka u ispisu pogodaka, popise bibliografskih i općih kratica, uvid u tehničku dokumentaciju, nadogradnju vizualne slike. Portal *Slovenska biografija* i OSP jedina su dva mrežna biografska leksikona u Sloveniji.

Österreichisches Biographisches Lexikon ili ÖBL (Österreichisches Biographisches Lexikon, n. d.) bilježi živote i karijere značajnih osoba koje su rođene, živjele ili djelovale u Austriji tijekom njezine povijesti. Urednici su u biografski leksikon uvrstili i one osobe koje nisu općepoznate i čiji su životopisi često drugdje neadekvatno zastupljeni. Izgradnja mrežnog izdanja započela je 2004. godine, a od 2009. životopisi su u otvorenom pristupu na internetu. Mrežno izdanje sada sadrži dublje mogućnosti pretraživanja koje nadilaze pretraživanje cijelog teksta i nude dodatni slikovni i audiomaterijal preuzet iz Bildarchiv Austria der Österreichischen Nationalbibliothek, Albertina, Österreichische Mediathek (Arhiv slika Austrija (Austrijska nacionalna knjižnica), Albertina, Austrijska Mediathek), kao i druge dodatne poveznice. Od 2009. nadalje ÖBL je također član biografskog portala *Biographie-Portal* (Biographie-Portal, n. d.) koji se temelji na suradnji između Bavarske državne knjižnice, povijesne komisije Bavarske akademije znanosti, Austrijske akademije znanosti i fundacije Švicarskog povijesnog rječnika. Za Wolfganga Amadeusa Mozarta tako, primjerice, nalazimo poveznice na *Katalog der Deutschen Nationalbibliothek* (GND – *Gemeinsame Normdatei* (normativna baza osobnih imena)), *Katalog der Deutschen Nationalbibliothek*, *Deutsche Digitale Bibliothek* (DDB), *Virtual Authority File* (VIAF) i *Neue Deutsche Biographie* (NDB). U *Biographie-Portal* uključena je i gore spomenuta *Slovenska biografija*. Biografski portal dostupan je i na slovenskom jeziku. *Dizionario Biografico degli Italiani* (Dizionario Biografico degli Italiani, n. d.) je talijanski biografski rječnik objavljen od strane Istituto dell'Enciclopedia Italiana u 100 svezaka. Djelo je oblikovano 1925. godine po uzoru na njemačke i engleske nacionalne biografije. Prvi svezak objavljen je 1960. godine na 100. obljetnicu ujedinjenja Italije. Stoti i posljednji svezak objavljen je u prosincu 2020. U ožujku 2011., u povodu 150. obljetnice Italije, osmišljen je portal za pristup rječniku u suradnji s enciklopedijom Treccani (*Treccani*, n. d.). *Magyar életrajzi lexikon 1000-1990* je mađarski biografski leksikon koji predstavlja poznate (ne više živuće) osobe mađarske povijesti koje su ostavile nezaboravan trag u razvoju mađarske povijesti u političkom, znanstvenom, gospodarskom i kulturnom životu na području umjetnosti ili sporta. Leksikon je u četiri sveska na više od četiri tisuće stranica izdala Akadémia Kiadó. Zbirka, koja broji oko 20 000 članaka, plod je gotovo tridesetogodišnjeg istraživačkog rada u kojem je sudjelovalo više stotina suradnika. Prikupljanje podataka za posljednji svezak, objavljen 1994. godine, dovršeno je 1990. godine. Sva su četiri sveska u mrežnom obliku leksikona (*Magyar életrajzi lexikon*, n. d.) objedinjena čime se željelo stvoriti opći biografski leksikon koji bi obuhvatio cjelokupnu povijest Mađara. Uz pomoć suvremene tražilice informacije se u njemu mogu učinkovito pronaći. *Hrvatski biografski leksikon* (Hrvatski biografski leksikon, 2009–2023) jedan je od temeljnih programa Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Dosad je tiskano devet svezaka. Od 2015. na portalu su dostupni svi u prvih osam svezaka objavljeni članci. Dostupan je odabir životopisa devetog sveska. Iako su u leksikon uvrštene samo osobe rođene do kraja 1945. godine, ipak su obrađeni i neki istaknuti pojedinci rođeni nakon 1945. Životopisi se temelje na najsuvremenijim znanstvenim rezultatima, iznoseći samo potvrđene činjenice i relevantne podatke, a nastoje se prikazati objektivne okolnosti i subjektivni činitelji na kojima se pojedina osoba formirala, s aspekta njezina rada i djelovanja, kao i sa stajališta onih koji su njezin rad tijekom vremena ocjenjivali. *Hrvatski biografski leksikon* ne predstavlja samo zbroj faktoografske građe nego može biti i poticaj daljnjim znanstvenim istraživanjima.

2. Pregled teorijskih polazišta

Najprije je potrebno definirati pojam integrirajuća građa jer je to, prema definiciji, i mrežni biografski leksikon. Objedinjeno izdanje ISBD-a (*ISBD* 2017, 237) definira integrirajuću građu kao „jedinicu građe u koju se uključuju novi sadržaji s dopunama ili izmjenama i koji se spajaju u cjelinu. Integrirajuća građa može biti vremenski omeđena ili neomeđena. Integrirajuća građa uključuje publikacije u slobodnim listovima koje se mogu ažurirati i mrežne stranice koje se povremeno ažuriraju.“ Kad govorimo o mrežnom biografskom leksikonu, riječ je o mrežnoj stranici koja se povremeno ažurira.

Ilich (2007, 21) navodi da je biografski leksikon (također i biografski rječnik) knjiga s prikupljenim, pregledno raspoređenim biografskim podacima značajnih osoba. Karakter biografskog leksikona mogu imati i opsežna izdanja tipa „tko je tko“, npr. slovenski tko je tko (Bajt 1999). Pojašnjavajući povijest biografskih leksikona Ilich (2007, 21) navodi da je biografski leksikon već u antici i srednjem vijeku bio rasprostranjena vrsta referentnih djela o znamenitim osobama. Tako je već 392. godine sveti Jeronim prikupio 135 životopisa kršćanskih pisaca i okupio ih u svom djelu *De viris illustribus. De scriptoribus ecclesiasticis* iz 13. stoljeća Henrika Gentskog navodi pak 9 000 naslova crkvenih autora s biografskim podacima. Budući da za životopis možemo reći da se zapravo radi o napomeni o sadržaju (anotaciji), potrebno je definirati i napomenu. *Merriam-Webster Online Dictionary (Merriam-Webster Online Dictionary 2023)* i Mihajlov i Giljarevski (1975, 47) navode da anotacija može biti kratka napomena o temi ili sadržaju izvornog dokumenta što ponekad uključuje i kritičku ocjenu dokumenta u smislu njegove primjenjivosti na određenu kategoriju korisnika. Anotacije književnih djela također sadrže podatke o autorima djela i nagradama koje su djela dobila. Anotacije također mogu sadržavati i informacije iz drugih izvora osim izvornog teksta. U slučaju biografskog leksikona, izvorni dokument je osoba čiji se podatci unose u biografski leksikon.

Definicije anotacija inače su vrlo različite. Američki nacionalni standard za pisanje sažetaka (ANSI/NISO Z39.14-1997, 1997, 1) i Ilich (2007, 7) navode da anotacija može biti vrlo kratak opis (koji se sastoji od nekoliko riječi ili rečenica), objašnjenje ili čak kritički komentar teksta koji je dodan naslovu. Anotacija može biti, kako navode Skolnik (1979, 217) i *SIST ISO 214:1996* (1996, 1), napomena, objašnjenje ili komentar dodan referenci. Logar (1970, 29–30) navodi da anotacija (lat. *annotatio* = primjedba, napomena) nadopunjuje opis bibliografske jedinice podacima o vanjskoj strani jedinice, njezinu nastanku, načinu reprodukcije, pismu, jeziku, paralelnim naslovima, daje podatke o ocjenama i izvješćima o jedinici, tumači naslov ili daje naslov izvornika, a može navesti i sastavne dijelove i općenito informirati o sadržaju, o navedenim osobama, mjestima, objektima koje bibliograf može unijeti u popis tema, o znanstvenom dometu, političkom, filozofskom ili kulturnom usmjerenju opisane jedinice. Poželjno je da redosljed podataka u anotacijama bude konstantan jer u protivnom mogu postati nepregledne što se osobito odnosi na detaljne anotacije u retrospektivnim bibliografijama knjiga za starija razdoblja.

3. Konceptija istraživanja

3.1. Metodologija

Kao metoda istraživanja korištena je analiza sadržaja. Šauperl (2005, 155–158) navodi da je analiza sadržaja istraživačka metoda kojom u prikupljenim podacima tražimo i identificiramo obrasce ponašanja ili događaja. Izvodimo je na tekstu, slici ili zvuku. Jedinica analize može biti rečenica, jedinica govora ispitanika ili osobe koja se promatra (npr. odgovor na pitanje), slika ili niz slika itd. Definira je sam istraživač u analizi. Svaka se jedinica tijekom analize označava jednim ili s više pojmova koji tu jedinicu identificiraju kao jedinicu. Ta jedinica svjedoči o odabranom događaju ili ponašanju. Tijekom označavanja stvara se shema kodiranja. Shema kodiranja može se odrediti i unaprijed kada istraživač zna što treba tražiti u podacima, dakle, kada nije riječ o eksplorativnom istraživanju. Rezultat je istraživanja identifikacija obrazaca događaja ili ponašanja ilustriranih učestalošću i slijedom pojavljivanja pojedinih kodova. Istraživanje se stoga provodi upisivanjem teksta, slike i/ili zvuka dobivenih promatranjem u detaljan opis opažanja, odnosno u tekst (prijepis ili engl. *verbal protocol*). Analiza teksta provodi se preciznim i pažljivim promatranjem onoga što se događa u napisanom. obraćamo pozornost na pojmove i pojave opisane nizom ili rečenicom i označavamo ih odabranim simbolima ili riječima. Te se oznake nazivaju kodovi. Na taj se način stvara shema kodiranja, svojevrsni popis tema analiziranog teksta. Tijekom rada ta se shema dopunjuje i mijenja. Ako utvrdimo da neki kodovi nemaju smisla, brišemo ih, a dodajemo druge. Potkategorije ili nadkategorije također se mogu kreirati tijekom rada. Shema kodiranja razvija se i ako se analiza započne s već formiranom shemom kodiranja. Takav je primjer npr. analiza sažetaka, u kojoj nas zanima sadržje li sažetci sve informacije koje zahtijeva norma *ISO 214: Dokumentacija – sažeci za publikacije i dokumentaciju (SIST ISO 214 1996)*. Sljedeći je korak analize određivanje učestalosti i obrazaca pojavljivanja pojedinih kodova. To se može učiniti točnim poznavanjem podataka ili statističkim metodama. Statističke metode mogu se koristiti samo u slučajevima kada imamo dovoljno veliku količinu podataka.

White i Marsh (2006, 30) navode osnovne korake koji bi trebali biti dio svakog istraživačkog projekta u kojem se kao metoda koristi analiza sadržaja. Koraci jesu: definirati hipotezu ili hipoteze, definirati prikladne podatke, definirati metodu uzorkovanja i jedinicu uzorkovanja, definirati uzorak, definirati jedinicu za prikupljanje podataka i jedinicu analize, definirati shemu kodiranja koja omogućuje testiranje hipoteza, kodirati podatke, provjeriti pouzdanost kodiranja, prilagoditi shemu kodiranja (ako je potrebno), analizirati kodirane podatke i zapisati rezultate.

3.1.1. Istraživačka pitanja

U svrhu utvrđivanja prikladnosti strukture životopisa koji se unose u mrežni biografski leksikon i formuliranja kriterija koji nam mogu pomoći pri odlučivanju koje ćemo osobe uključiti u mrežni biografski leksikon formulirana su dva istraživačka pitanja.

Prvo istraživačko pitanje jest koje bi strukturne elemente trebao sadržavati životopis koji je unesen u mrežni biografski leksikon OSP. Prema shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ pretpostavljamo da za svaku osobu čiji se podatci o životu i radu

unose u mrežni biografski leksikon mogu navesti podatci o završenom studiju, najvišem stečenom stupnju obrazovanja, zaposlenju i postignućima ili aktivnostima u društvenom, kulturnom i nacionalno-političkom području. Podatke o akademskim i drugim počasnim zvanjima te nagradama i priznanjima, kao i sve ostalo što želimo istaknuti (a ne pripada u ostale strukturne elemente), nije moguće navesti za sve.

Drugo istraživačko pitanje jest odgovara li osoba koja je unesena u mrežni biografski leksikon OSP i dio je istraživanja barem jednom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“. U shemi kodiranja naveli smo strukturne elemente za koje smatramo da bi nam mogli pomoći pri odlučivanju koga uključiti u mrežni biografski leksikon, a koga ne. U ovom slučaju svaki od strukturnih elemenata ima istu težinu pa je važno da osoba odgovara barem jednom od njih. Na taj način možemo objasniti korisnicima zašto smo neku osobu uvrstili u mrežni biografski leksikon, a neku drugu ne. To je, naime, uobičajeno pitanje među korisnicima. Dobro je imati stručnu podlogu za svoje odluke te da se odlučivanje ne odvija prema prioritetima pojedinaca koji unose osobe u mrežni biografski leksikon.

U slučaju odgovora na prvo istraživačko pitanje prikladan je podatak sadržaj svake rečenice životopisa koja je objavljena na mrežnom biografskom leksikonu OSP i koja je dio istraživanja. U slučaju odgovora na drugo istraživačko pitanje cjelokupni životopisi uneseni u mrežni biografski leksikon OSP, koji su dio istraživanja, prikladni su podatci prema kojima su se mogli prosuditi kriteriji za unos u mrežni biografski leksikon OSP.

3.1.2. Prikupljanje uzorka i podataka

Jedinica uzorkovanja za shemu kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ bila je rečenica životopisa iz mrežnog biografskog leksikona OSP koji je bio dio istraživanja. Za svaku rečenicu provjerili smo odgovara li nekom od strukturnih elemenata sheme kodiranja. Jedinica uzorkovanja za shemu kodiranja „Odabir osobe za mrežni biografski leksikon OSP“ bio je cjelokupni životopis iz mrežnog biografskog leksikona OSP koji je bio dio istraživanja. Na temelju podataka iz cjelokupnog životopisa prosuđivali smo odgovaraju li podatci o osobi nekom od strukturnih elemenata sheme kodiranja.

U fazi planiranja istraživanja odlučili smo da uzorak predstavlja deset osoba unesenih u OSP iz pojedinih regionalnih leksikona (Celjskozasavski, Dolenjci, Gorenjci, Korošci, Srednjoslovenski, Pomurci, Primorci, Donji Podravci, Štajerci, Slovenci u regiji i po svijetu). Dakle, ukupno sto osoba. Odabrane su osobe koje su upisane 2022. i 2021. godine, od 31. prosinca 2022. unazad, prema datumu unosa u leksikon. Izostavljena je plemićka obitelj Barbo-Waxenstein jer se navedeni životopis odnosi na cijelu obitelj, a ne na jednu osobu. U slučaju da je osoba svrstana u dva leksikona, u obzir je uzet prvi. Takvi su slučajevi zastupljeni s 22 % (Dolenjci 2 %, Srednjoslovenci 5 %, Štajerci 5 %, Slovenci u inozemstvu 10 %). Također, jedna osoba nije imala navedene podatke o rođenju pa nije bilo moguće zaključiti njezinu dob.

U slučaju odgovora na prvo istraživačko pitanje jedinicu za prikupljanje podataka predstavljala je rečenica životopisa unesena u OSP. U slučaju odgovora na drugo istraživačko pitanje jedinicu za prikupljanje podataka predstavljao je cjelokupni životopis osobe unesen u OSP. Zbog jednog od strukturnih elemenata zanimao nas je i podatak o dobi osoba čiji su životopisi odabrani za istraživanje. Jedinicu analize, u slučaju odgovora i na prvo i na drugo istraživačko pitanje, predstavljao je životopis osoba unesenih u OSP.

3.1.3. Sheme kodiranja i kodiranje podataka

Sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ i „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“ definirane su u Tablici 1 i Tablici 2.

Sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ i „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“ sadrže strukturne elemente koji su već korišteni u izradi biografskih leksikona objavljenih u tiskanom obliku u prošlosti (*Osebnosti*, *Novi Slovenski biografski leksikon*). Uzete su u obzir i upute za unos podataka u mrežne biografske leksikone (*Navodila za vnos vsebin na portal Gorenjci.si* 2012; *Navodila za vnos vsebin na portal Obrazi slovenskih pokrajin* 2023). Podatci kodiranja analizirani su u nastavku.

No, prije svega, nekoliko riječi o shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ (Tablica 1). U uputama za unos sadržaja na portal *Gorenjci.si* (*Navodila za vnos vsebin na portal Gorenjci.si* 2012) napisano je da tekst koji opisuje život i djelo neke osobe treba biti sažet, ne smije biti kraći od 5 i duži od 35 redaka (3500 znakova). Trebao bi opisivati važnije događaje i ne bi trebao počinjati rečenicom „Rođen je“ jer su podatci o rođenju navedeni u drugim elementima. U posljednjem stavku trebaju se navesti najvažnija priznanja i nagrade koje je opisana osoba dobila za svoj rad. Tekstovi se ne smiju prepisivati iz drugih izvora, osim ako su autorska prava dobivena za objavljivanje na internetu. Tekst je isti u slučaju uputa za unos sadržaja na OSP portal (*Navodila za vnos vsebin na portal Obrazi slovenskih pokrajin* 2023). Od uputa za unos sadržaja na portal *Gorenjci.si* (*Navodila za vnos vsebin na portal Gorenjci.si* 2012) razlikuje se po tome što tekst ne smije biti duži od 40 redaka (4000 znakova). Razlikuje se i po tome što navođenje najvažnijih priznanja i nagrada više nije dio teksta koji opisuje život i rad neke osobe, već se priznanja i nagrade navode u posebnoj kartici.

U biografskom leksikonu osoba (*Osebnosti* 2008, XIII) navedeno je obrazloženje natuknice koja preciznije definira i analizira pojedinačne elemente oznake natuknice sljedećim redoslijedom: studij, najviši stečeni stupanj obrazovanja, zaposlenje, stručna, znanstvena ili umjetnička djelatnost, gospodarska postignuća, sportski uspjesi, društveno, socijalno, kulturno, nacionalno, političko djelovanje. Na kraju članka navode se eventualna akademska i druga počasna zvanja, nagrade i priznanja, a u posebnom dijelu predstavljen je rad (umjetnički, stručni, znanstveni).

Shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ dodali smo strukturni element pod nazivom „ostalo“, što znači da određena rečenica životopisa osobe ne odgovara ni jednom drugom strukturnom elementu. Rezultati će pokazati može li se strukturni element „ostalo“ dalje raščlaniti na više strukturnih elemenata.

Tablica 1. Shema kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“

Shema kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“	
Strukturni elementi	Oznake
Opseg (ne više od 4000 znakova ili 40 redaka)	OP
Studij	ST
Najviši stečeni stupanj obrazovanja	SU
Zaposlenje	ZA
Stručna, znanstvena, umjetnička djelatnost	ZU
Gospodarska postignuća, sportski uspjesi	GS
Društveno, socijalno, kulturno, nacionalno-političko djelovanje	KN
Akadska i druga počasna zvanja	AK
Nagrade i priznanja	NP
Ostalo	OS

U nastavku slijedi nekoliko rečenica o shemi kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“ (Tablica 2). Šterbenc Svetina (2018) navodi da je u smjernicama za urednike novog biografskog leksikona navedeno da novi slovenski biografski leksikon (*Novi slovenski biografski leksikon 2013*) prihvaća sve osobe slovenskog podrijetla ili rođene u Sloveniji koje su djelovale u zemlji ili inozemstvu, kao i osobe stranog podrijetla koje su u slovenskom prostoru na bilo koji način važne za razvoj i utjecaj na području kulture, znanosti, umjetnosti, gospodarstva, politike i društva te na drugim nacionalno bitnim područjima, a koje su svojim djelovanjem među Slovencima i svojim postignućima pridonijele prepoznavanju i promicanju Slovenije u svijetu. Prema važnosti osobe se dijele u četiri kategorije. Prvu kategoriju predstavljaju osobe prihvaćene u nacionalni kanon, tj. one koje suoblikuju kolektivni identitet Slovenaca i općenito su prepoznatljive i izvan područja svoga djelovanja (npr. France Prešeren, Anton Martin Slomšek, Jože Plečnik, Rudolf Maister itd.). Drugu kategoriju predstavljaju najistaknutije osobe pojedinog područja, odnosno one čiji utjecaj djelovanja nadilazi vrijeme njihova djelovanja/života. Treću kategoriju predstavljaju istaknute osobe pojedinog područja, čiji je utjecaj vezan za vrijeme njihova života i djelovanja na području. Četvrtu kategoriju predstavljaju istaknute osobe sa značajnim postignućima, ali koje se ne mogu uvrstiti u prve tri kategorije. Osim toga, dodane su i dodatne preporuke. Prva je preporuka da je dobna granica za uključivanje 50 i više godina, s iznimkom sportaša, umjetnika i dobitnika najvažnijih priznanja i sl. Druga je preporuka da pedagoška i znanstvena zvanja (npr. docent, znanstveni savjetnik) nisu kriterij za automatsko uključivanje, kao ni vođenje ili sudjelovanje u istraživačkim projektima jer nas zanimaju samo eventualni izvanredni rezultati projekata. Treća je preporuka da kriteriji mogu biti nacionalna priznanja i najznačajnija priznanja iz pojedinih područja te međunarodna sportska postignuća (OI, SP, EP). Četvrta je preporuka da se automatski uključuju akademici SAZU (ali ne i dopisni članovi, osim dopisnih članova slovenskih korijena), narodni heroji, slovenski nadbiskupi i biskupi, predsjednici i predsjednice države i vlade (ministri se ne uključuju automatski), rektori i rektorice javnih sveučilišta (Sveučilište u Ljubljani, Sveučilište u Mariboru, Sveučilište Primorska). Glavni kriteriji za uključivanje u leksikon osoba (*Osebnosti 2008*, VIII) bili su zastupljenost u postojećoj enciklopedijskoj i leksikonskoj literaturi, postignuto akadem-

sko obrazovanje (redoviti, izvanredni profesori, znanstveni suradnici, savjetnici), nagrade i priznanja za umjetnička, inovativna, znanstvena, gospodarska, sportska postignuća, nagrade za medijsku prepoznatljivost, članstvo u domaćim i stranim akademijama umjetnosti i znanosti, počasno članstvo domaćih i stranih sveučilišta, značaj u ratnoj i vojnoj povijesti, nacionalno (kulturno, gospodarsko, političko, društveno, pedagoško-obrazovno) djelovanje u inozemstvu, iseljeništvu, neslovenski slovenskog podrijetla sa svojim postignućima u novim domovinama, slovenski znanstvenici na stranim sveučilištima i istraživačkim institucijama, neslovenski koji studiraju slovensku kulturu i promiču ju u svom okruženju, neslovenski (umjetnici, znanstvenici, gospodarstvenici, sportaši) koji su kraće ili duže živjeli i stvarali u Sloveniji i tu postigli važne rezultate, povijesne osobe. Iz smjernica urednicima *Novog biografskog leksikona* (Šterbenc Svetina 2018) i kriterija navedenih u leksikonu osoba (*Osebnosti* 2008, VIII) izostavili smo samo neslovence slovenskog podrijetla s njihovim postignućima u novim domovinama jer su već obuhvaćeni u kriteriju nacionalnog (kulturnog, gospodarskog, političkog, društvenog, pedagoško-obrazovnog) djelovanja u inozemstvu, iseljeništvu. Dodali smo strukturni element „osobe koje su svojim djelovanjem obilježile razvoj jedne od slovenskih pokrajina u povijesti i sadašnjosti“ i strukturni element „znanstvenici na domaćim sveučilištima i istraživačkim ustanovama“. Razlog leži u činjenici da su i *Novi Slovenski biografski leksikon* (2013) i *Osebnosti* (2008) utemeljeni na nacionalnoj razini, dok su mrežni biografski leksikon OSP i njegovi prethodnici regionalno utemeljeni, te zato što smo na lokalnoj razini vrlo ponosni na ljude koji možda i nisu primili nikakve nagrade, ali su svojim istraživačkim radom prešli granice svoje pokrajine.

Tablica 2. Shema kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“

Shema kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“	
Strukturni elementi	Oznake
Zastupljenost u postojećoj enciklopedijskoj i leksičkoj literaturi	EL
Najviše stečeno akademsko obrazovanje (redoviti, izvanredni profesori, znanstveni suradnici, savjetnici)	AK
Nagrade i priznanja za umjetnička, inovativna, znanstvena, gospodarska, sportska postignuća	NP
Nagrade za medijsku prepoznatljivost	MP
Članstvo u domaćim i stranim akademijama umjetnosti i znanosti, počasno članstvo domaćih i stranih sveučilišta	UZ
Značaj u ratnoj i vojnoj povijesti	VP
Nacionalno (kulturno, gospodarsko, političko, društveno, pedagoško-obrazovno) djelovanje u inozemstvu, iseljeništvu	NA
Znanstvenici na stranim sveučilištima i istraživačkim institucijama	ZS
Znanstvenici na domaćim sveučilištima i istraživačkim institucijama	ZD
Povijesne osobe	PL
Neslovenski slovenskog podrijetla koji studiraju slovensku kulturu i promiču ju u svom okruženju	NK
Neslovenski (umjetnici, znanstvenici, gospodarstvenici, sportaši) koji su kraće ili duže živjeli i radili u Sloveniji i tu postigli značajne rezultate	NS

Shema kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“	
Strukturni elementi	Oznake
Automatski se uključuju akademici SAZU, narodni heroji, slovenski nadbiskupi i biskupi, predsjednici i predsjednice države i vlade, rektori i rektorice sveučilišta	AU
Dobna granica 50 i više godina (iznimka su sportaši, stroža su iznimka umjetnici i dobitnici nagrada itd.)	DG
Osobe koje su svojim radom obilježile razvoj jedne od slovenskih pokrajina u povijesti i sadašnjosti	OP

Kodiranje podataka obavljeno je početkom 2023. godine. Kako bi se odgovorilo na prvo istraživačko pitanje kodiranje je provedeno dijeljenjem životopisa odabranih osoba u rečenice i provjeravanjem svake rečenice zasebno kako bi se vidjelo odgovara li nekom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“. Bilo nam je važno da se kôd pojavi barem jednom. Nije nam bilo važno koliko je rečenica kodirano svakim kodom. Zatim smo prebrojali broj znakova sadržanih u životopisu kako bismo provjerili prisutnost strukturnog elementa OP (opseg). Kako bi se odgovorilo na drugo istraživačko pitanje, pročitali smo životopise odabranih osoba u cijelosti i odlučili na temelju cjelokupnog životopisa odgovaraju li osobe nekom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“. Zbog strukturnog elementa DG (dobna granica 50+ godina) sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“, zanimali su nas i podatci o rođenju osoba čiji su životopisi odabrani za istraživanje. Što se tiče provjere pouzdanosti kodiranja ona nije provjerena jer je kodirala samo jedna osoba.

3.2. Ograničenja istraživanja

Ograničenje istraživanja predstavljala je činjenica da svaku osobu čiji se životopis uključuje u mrežni biografski leksikon OSP povezuju biografski jedinstveni podatci isključivo vezani uz život te osobe pa je teško odrediti jedinstvenu strukturu elemenata.

4. Rezultati

Svi rezultati odnose se na životopise osoba upisanih u mrežni biografski leksikon OSP koje su uključene u istraživanje. U prosjeku, životopis osobe upisane u mrežni biografski leksikon OSP sadržavao je 2425 znakova (bez razmaka) i 23 rečenice. Predloženu duljinu od 4000 znakova premašilo je 6 životopisa (1 Gorenjska, 2 Srednjoslovenska, 1 Pomurci, 1 Donji Podravci, 1 Štajerci). Najduži životopis sadržavao je 13 898 znakova (bez razmaka). Najkraći životopis sadržavao je 578 znakova (bez razmaka). Bila je to duljina životopisa bez navedenih nagrada jer su navedene u posebnoj kartici mrežnog biografskog leksikona. Životopise uključene u istraživanje priložio je trideset i jedan knjižničar iz devetnaest slovenskih narodnih knjižnica. Prisutnost strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba prikazana je u Tablici 3.

Tablica 3. Prisutnost strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba

SE	OSP										
	CE	DO	GO	KO	OS	PO	PR	SP	ŠT	SZ	SK
OP	10	10	9	10	8	9	10	9	9	10	94
ST	8	9	10	10	9	9	9	10	9	10	93
SU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZA	8	9	9	9	9	8	9	10	10	9	90
ZU	7	4	6	9	10	7	7	9	9	8	76
GS	2	4	3	0	0	1	3	1	2	0	16
KN	8	8	6	4	7	7	7	9	9	8	73
AK	2	2	3	6	1	3	3	2	0	3	25
NP	4	5	8	8	8	5	9	8	4	6	65
OS	9	9	6	8	8	10	9	8	10	10	87

OSP = Lica slovenskih pokrajina, CE = Celjskozasavski, DO = Dolenjci, GO = Gorenjci, KO = Korošci, OS = Srednjoslovenski, PO = Pomurci, PR = Primorci, SP = Donji Podravci, ŠT = Štajerci, SZ = Slovenci u inozemstvu i . svijetu, SK = Ukupno.

SE = Strukturni element, OP = Opseg, ST = Studij, SU = Najviši stečeni stupanj obrazovanja, ZA = Zaposlenje, ZU = Stručna, znanstvena, umjetnička djelatnost, GS = Gospodarska postignuća, sportski uspjesi, KN = Društveno, socijalno, kulturno, nacionalno-političko djelovanje, AK = Akademska i druga počasna zvanja, NP = Nagrade i priznanja, OS = Ostalo.

Iz Tablice 3 vidljivo je da su se unositelji uglavnom (94) pridržavali preporuka i da životopisi nisu bili dulji od preporučene duljine. Vrlo često (93) životopisi sadrže podatke o studiju (93) i zaposlenju (90). Vrijedi napomenuti da pri navođenju studija ni u jednom slučaju nije spomenut „najviši stečeni stupanj obrazovanja“. Važno je na ovom mjestu naglasiti i da su kod kodiranja pod kôd ST (Studij) uključeni i podatci o osnovnom obrazovanju. U više od polovice životopisa navode se i podatci o stručnom, znanstvenom, umjetničkom djelovanju (76), društvenom, socijalnom, nacionalno-političkom djelovanju (73) te o nagradama i priznanjima (65). U manjem udjelu životopisi uključuju podatke o akademskim i drugim počasnim zvanjima (25) te gospodarske uspjehe i sportske uspjehe (16). To se vjerojatno može pripisati činjenici da za većinu osoba nije moguće navesti navedene podatke jer nemaju svi akademska i druga počasna zvanja kao ni gospodarske i sportske uspjehe.

Najviše razlika u zastupljenosti strukturnih elemenata u pojedinim mrežnim biografskim leksikonima koji čine OSP uočeno je u strukturnom elementu ZU (stručna, znanstvena, umjetnička djelatnost). U srednjoslovenskom mrežnom biografskom leksikonu prisutan je u 100 % unosa, dok je u dolenskom mrežnom biografskom leksikonu prisutan samo u 40 % unosa.

Ispostavilo se također da je u čak 87 od 100 osoba korišten kôd OS (Ostalo). Kôd OS podrazumijeva rečenice o obiteljskoj pozadini: roditelji, braća i sestre, žene, djeca, mjesto rođenja, mjesto stanovanja, mjesto smrti, bolesti. Takve su rečenice, primjerice: „Živi u Stojncima, oženjen je, otac je dviju kćeri i djed.“, „Živi i radi u Mariboru.“, „Rođen je u Hrastju (nakon izgradnje lokalne željezničke pruge 1890. naselje je dobilo ime Hrastje-Mota),

selu na cesti između Radgone i Ljutomera koje je danas u sastavu općine Radenci. Godine 1844. oženio se gospođicom Grossinger. Njegov se grob danas više ne može pronaći.“ „Rođen je u seljačkoj obitelji oca Jakoba i majke Neže, rođene Zajc. Djetinjstvo je proveo s tri sestre i dva brata.“ „U prvim godinama braka dobili su djecu: Gabriela (1845.), Viktora (1846.) i Friderika (1847.).“ „Umro je u Mariboru, a pokopan je u Cirkovcama.“ „Preminuo je u Budimpešti u 85. godini života, nakon duge bolesti.“ Osim toga, kôd OS podrazumijeva i rečenice kao što su: „Zapis je pripremljen u suradnji s Jožetom Ostermannom.“ „Izvadak iz zapisa njezine kćeri Sabe Skaberne (Ljubljana, 5. 4. 2020.).“ „Zapis je pripremio Marko Vugrinec. Čuva ga arhiv PiŠK Murska Sobota.“ „Zapis je sažetak teksta s internetske stranice Udruge nadzornika (vidi elektroničke izvore).“ „Podatke je dopunio i autor.“ „Prijedlog za upis poslao je g. Matjaž Partlič putem mrežnog obrasca.“ Kodirane su i oznake nagrada i priznanja, koje su u OSP-u navedene u posebnoj kartici „Nagrade“, a ne u kartici „Životopis“.

Tablica 4. Broj strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba

ŠSE	OSP										
	CE	DO	GO	KO	OS	PO	PR	SP	ŠT	SZ	SK
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
4	1	1	1	-	2	-	-	-	1	1	7
5	2	2	3	2	2	3	1	1	1	1	18
6	5	4	2	3	1	1	4	2	4	3	29
7	2	2	3	4	4	5	3	7	3	3	36
8	-	1	1	1	1	-	2	-	1	2	9
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

ŠSE = broj strukturnih elemenata, OSP = Lica slovenskih pokrajina, CE = Celjskozasavski, DO = Dolenjci, GO = Gorenjci, KO = Korošci, OS = Srednjoslovenski, PO = Pomurci, PR = Primorci, SP = Donji Podravci, ŠT = Štajerci, SZ = Slovenci u inozemstvu i po svijetu, SK = Ukupno.

U Tablici 4 prikazan je broj strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba. Najveći broj predstavljaju životopisi koji sadrže sedam od deset strukturnih elemenata (36). Slijede životopisi koji sadrže šest od deset strukturnih elemenata (29), pet od deset strukturnih elemenata (18), osam od deset strukturnih elemenata (9), četiri od deset strukturnih elemenata (7) i tri od deset strukturnih elemenata (1). Činjenica da najveći broj životopisa sadrži čak sedam od deset strukturnih elemenata pokazuje da je strukturna shema dobro osmišljena. Među pojedinačnim mrežnim leksikonima koji čine OSP, prema broju životopisa koji sadrže sedam od deset strukturnih elemenata ističe se mrežni biografski leksikon Donjeg Podravlja. Od deset objavljenih životopisa, njih sedam sadrži sedam strukturnih elemenata.

Tablica 5. Strukturne sheme u životopisima odabranih osoba prema shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“

Strukturna shema	Broj ponavljanja
OP, ST, ZA, ZU, KN, NP, OS	23
OP, ST, ZA, ZU, KN, OS	9
OP, ST, ZA, ZU, NP, OS	6
OP, ST, ZA, ZU, KN, AK, NP, OS	6
OP, ST, ZA, ZU, OS	5
OP, ST, ZA, ZU, AK, NP, OS	4
OP, ST, ZU, NP, OS	3
OP, ST, ZA, KN, OS	3
OP, ST, ZA, KN, AK, NP, OS	3
OP, ST, ZA, ZU, KN, NP	3
OP, GS, KN, OS	2
OP, ZA, GS, KN, AK, NP, OS	2
OP, ST, ZA, KN, NP, OS	2
OP, ST, ZA, GS, KN, OS	2
OP, ST, ZA, GS, KN, NP	2
OP, ST, ZA, ZU, KN, AK, NP, OS	2
OP, ST, ZA, ZU, AK, OS	2
OP, ST, ZA, ZU, AK	2
OP, ST, ZA, ZU, KN, AK, OS	2
ZA, ZU, KN, OS	1
ST, KN, OS	1
ST, GS, NP, OS	1
ST, ZU, KN, OS	1
ST, ZA, ZU, KN, NP	1
ST, ZA, ZU, GS, KN, NP	1
OP, ZA, KN, NP, OS	1
OP, ZA, ZU, NP	1
OP, ST, KN, OS	1
OP, ST, ZU, AK, OS	1
OP, ST, ZA, GS, NP, OS	1
OP, ST, ZA, GS, KN, NP, OS	1
OP, ST, ZA, ZU, NP	1
OP, ST, ZA, ZU, KN, AK	1
OP, ST, ZA, ZU, KN	1
OP, ST, ZA, ZU, GS, KN, OS	1
OP, ST, ZA, ZU, GS, KN, NP, OS	1

OP = Opseg, ST = Studij, ZA = Zaposlenje, ZU = Stručna, znanstvena, umjetnička djelatnost, GS = Gospodarska postignuća, sportski uspjesi, KN = Društveno, socijalno, kulturno, nacionalno-političko djelovanje, AK = Akademska i druga počasna zvanja, NP = Nagrade i priznanja, OS = Ostalo.

U Tablici 5 prikazana je strukturna shema u životopisima odabranih osoba prema shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“. Vidljivo je da je prisutno 36 strukturnih shema, od kojih se 19 ponavljalo više puta (jedna 23 puta, jedna 9 puta, dvije 6 puta, jedna 5 puta, jedna 4 puta, četiri 3 puta, devet 2 puta), a 17 se nije ponovilo. Dakle, bilo je više onih strukturnih shema koje su se ponavljale (53 %) nego onih koje nisu (47 %). Razlika u postotcima nije velika (6 %).

U Tablici 6 prikazana je prisutnost strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba. Vidljivo je da je velika većina osoba unesenih u mrežni biografski leksikon OSP starija od 50 godina (82, odnosno 83 % jer dob jedne osobe nismo mogli odrediti). Rezultati inače pokazuju da se većina osoba unesenih u mrežni biografski leksikon upisuje zbog nagrada i priznanja za umjetnička, inovativna, znanstvena, gospodarska, sportska postignuća (40 %) te zbog činjenice da su obilježile razvoj jedne od slovenskih pokrajina u povijesti i sadašnjosti (37 %). Ostali strukturni elementi zastupljeni su s deset posto ili manje. Nema velikih razlika između pojedinih leksikona koji čine OSP.

Tablica 6. Prisutnost strukturnih elemenata iz sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“ u životopisima odabranih osoba

SE	OSP										
	CE	DO	GO	KO	OS	PO	PR	SP	ŠT	SZ	SK
EL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
AK	-	-	-	2	1	1	1	-	-	1	6
NP	1	1	7	5	5	3	6	4	4	4	40
MP	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
UZ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
VP	-	4	1	-	2	1	-	1	-	1	10
NA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
ZS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
ZD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
PL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
NK	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
NS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
AU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
DG	9	8	9	5	8	9	8	8	10	8	82
OP	8	5	2	3	1	5	3	4	6	-	37

SE = strukturni element, OSP = Lica slovenskih pokrajina, CE = Celjskozasavski, DO = Dolenjci, GO = Gorenjci, KO = Korošci, OS = Srednjoslovenski, PO = Pomurci, PR = Primorci, SP = Donji Podravci, ŠT = Štajerci, SZ = Slovenci u inozemstvu i po svijetu, SK = Ukupno.

EL = Zastupljenost u postojećoj enciklopedijskoj i leksičkoj literaturi, AK = Najviše stečeno akademsko obrazovanje (redoviti, izvanredni profesori, znanstveni suradnici, savjetnici), NP = Nagrade i priznanja za umjetnička, inovativna, znanstvena, gospodarska, sportska postignuća, MP = Nagrade za medijsku prepoznatljivost, UZ = Članstvo u domaćim i stranim akademijama umjetnosti i znanosti, počasnno članstvo domaćih i stranih sveučilišta, VP = Značaj u ratnoj i vojnoj povijesti, NA = Nacionalno (kulturno, gospodarsko, političko, društveno, pedagoško-obrazovno) djelovanje u inozemstvu, iseljeništvu, ZS = Znanstvenici na stranim sveu-

čilištima i istraživačkim institucijama, ZD = Znanstvenici na domaćim sveučilištima i istraživačkim institucijama, PL = Povijesne osobe, NK = Neslovenci slovenskog podrijetla koji studiraju slovensku kulturu i promiču je u svom okruženju, NS = Neslovenci (umjetnici, znanstvenici, gospodarstvenici, sportaši) koji su kraće ili duže živjeli i radili u Sloveniji i tu postigli značajne rezultate, AU = Automatski se uključuju akademici SAZU, narodni heroji, slovenski nadbiskupi i biskupi, predsjednici i predsjednice države i vlade, rektori i rektorice sveučilišta, DG = Dobna granica 50 i više godina (iznimka su sportaši, stroža iznimka su umjetnici i dobitnici nagrada itd.), OP = Osobe koje su svojim radom obilježile razvoj jedne od slovenskih pokrajina u povijesti i sadašnjosti

5. Rasprava

Na početku istraživanja postavljena su dva istraživačka pitanja – prvo, koje bi i koliko strukturnih elemenata trebao sadržavati životopis unesen u mrežni biografski leksikon OSP, te drugo, odgovara li osoba unesena u mrežni biografski leksikon OSP i dio je istraživanja barem jednom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“.

Što se tiče prvog istraživačkog pitanja, istraživanje je pokazalo da je osam životopisa, odnosno samo 8 %, sadržavalo manje od pet strukturnih elemenata koji su uključeni u shemu kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“. Možemo zaključiti da bi životopis koji je unesen u mrežni biografski leksikon OSP trebao sadržavati, ako je to moguće, najmanje pet strukturnih elemenata. Pritom treba napomenuti da je teško odrediti kada se radi o strukturnom elementu koji se tiče studija, a kada o najvišem stečenom stupnju obrazovanja. Nigdje u životopisima nije navedeno da je završetak određenog studija i najviši stečeni stupanj obrazovanja. Toga smo postali svjesni tijekom procesa kodiranja. Zaključeno je da bi bilo uputno u shemi kodiranja „Unos životopisa u mrežni biografski leksikon OSP“ ukloniti strukturni element „ostalo“ i umjesto njega dodati strukturni element „obiteljska pozadina“. Predlaže se da se podatci o obiteljskoj pozadini navedu na početku životopisa. Ovdje treba posebno napomenuti, kao što navodi Logar (1970, 30), da je poželjno da redosljed strukturnih elemenata bude nepromjenjiv. Napominjemo da je osoba koja je pripremila zapis autor natuknice, a osoba koja je unijela natuknicu unositelj. To se odnosi na slučajeve u kojima je napisano „zapis je pripremio“. Izvori iz kojih smo dobili podatke za životopis ili osobe koje su nam dostavile podatke mogu se navesti u literaturi. Stoga nema smisla dodavati novi strukturni element za te slučajeve. Na ovom je mjestu inače važno i napomenuti da kvaliteti unosa podataka uvelike mogu doprinijeti živuće osobe koje su iz različitih razloga našle svoje mjesto u biografskom leksikonu OSP, a takvih je ukupno bilo četrdeset i četiri od njih sto.

Što se tiče drugog istraživačkog pitanja – odgovara li osoba koja je unesena u mrežni biografski leksikon OSP i dio je istraživanja barem jednom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“, istraživanje je pokazalo da su sve osobe odgovarale barem jednom od strukturnih elemenata sheme kodiranja „Odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP“. To znači da je strukturna shema bila dobro sastavljena. Nadalje, budući da strukturni element zastupljenosti u postojećoj enciklopedijskoj i leksičkoj literaturi nije pronađen, uklonjen je jer zapravo potiče ponavljanje podataka. Želja je tvorca mrežnog biografskog leksikona da on sadrži i podatke o osobama koje je teško pronaći drugdje. Ostali strukturni elementi, bez obzira na to što ih nismo koristili za odabrane osobe, bitni su nam kao kriteriji za odabir osoba za mrežni biografski leksikon OSP.

6. Zaključci

Istraživanjem se željelo pridonijeti kvaliteti upisa na portal OSP. Definirani su kriteriji za odabir osoba za upis u mrežni biografski leksikon OSP i strukturu njihova životopisa. Utvrđeno je da se korištenje strukturnih elemenata razlikuje od osobe do osobe. Međutim, unatoč tomu važno je da su definirani i da se zna na koje je strukturne elemente potrebno obratiti pozornost. U konačnici, kvalitetnija struktura životopisa i stručni kriteriji za odabir osoba koje će biti uvrštene u OSP zasigurno će utjecati i na zadovoljstvo korisnika samim portalom.

Zaključeno je i da bi se pregledom drugih, pa i inozemnih biografskih leksikona, mogla otvoriti još neka pitanja na koje je potrebno odgovoriti kako bi rad na izradi biografskih leksikona i kriteriji uključivanja pojedinaca u njih bio što kvalitetniji i ujednačeniji. Bilo bi, primjerice, zanimljivo istražiti postoji li razlika među strukturnim elementima životopisa objavljenih na portalu *Slovenska biografija* i na portalu OSP. Preliminarni pregled pokazuje, primjerice, razliku u dužini životopisa,¹ ali i neke sličnosti, pa se tako i na jednom i na drugom mjestu djela i literatura navode zasebno. Nadalje, po uzoru na austrijski biografski leksikon, bilo bi dobro da urednici uzmu u obzir i one osobe koje nisu u prvim redovima opće svijesti i čiji su životopisi često drugdje neadekvatno zastupljeni. Usporedbom s drugim biografskim leksikonima ustanovljeno je, primjerice, i da je pogled na dob u kojoj bi pojedince trebalo uvrstiti u biografski leksikon relativno različit. Dok je u OSP-u dobna granica 50 godina, u mađarski biografski leksikon, *Magyar életrajzi lexikon*, uključuju se samo osobe koje su već umrle. Osobe uvrštene u *Hrvatski biografski leksikon* rođene su prije kraja 1945. godine, dakle 2015. godine (kad je rad na biografskom leksikonu bio završen) navršile su 70 godina života. Koja bi, dakle, dobna granica bila preporučljiva i trebaju li se u biografske leksikone uvrstiti samo one osobe koje više nisu fizički među nama? To je svakako samo jedno od mogućih pitanja na koje je potrebno naći odgovor.

Predlaže se također da se u budućnosti, vodeći se primjerom Austrije, i u Sloveniji uspostavi biografski portal na kojem bi na jednom mjestu mogli pronaći sve moguće poveznice vezane uz pojedine osobe. Portal bi morao nastati suradnjom knjižnica (normativne datoteke osobnih imena, bibliografije) i drugih ustanova koje njeguju sjećanja i bave se predstavljanjem važnih osoba na različite druge načine, primjerice, muzeji, arhivi, galerije itd. Mislimo da je to ono što možda jedino nedostaje OSP-u.

Naposljetku, valja naglasiti da se nadamo da će rezultati ovoga istraživanja biti od pomoći i drugim ustanovama koje rade na izradi biografskih leksikona te se susreću sa sličnim problemima. Zbog toga smatramo iznimno važnom suradnju i među ustanovama i među državama.

¹ To je očito na primjeru životopisa Matije Čopa (1797. – 1835.), slovenskog književnog povjesničara i kritičara, filologa, licejskog profesora i knjižničara, čiji je životopis dug čak 24 492 znaka bez razmaka u usporedbi s 2 208 znakova bez razmaka, koliki je u OSP-u. Dakle, životopis je u *Slovenskoj biografiji* otprilike deset puta duži.

Literatura

ANSI/NISO Z39.14-1997. 1997. *Guidelines for Abstracts*. Bethesda: NISO.

Bajt, Drago. 1999. *Slovenski kdo je kdo*. Ljubljana: Nova revija.

Bayerische Staatsbibliothek. „Biographie-Portal“. Pristupljeno 23. 6. 2023. <https://www.biographie-portal.eu/Biographien/Hauptseite>.

Dizionario Biografico degli Italiani. n.d. Pristupljeno 31. 8. 2023. <https://www.treccani.it/biografico/index.html>.

Hrvatski biografski leksikon. 2009-2023. Pristupljeno 23. 6. 2023. <https://hbl.lzmk.hr/>.

Ilich, Iztok. 2007. *Knjiga*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

ISBD: međunarodni standardni bibliografski opis. 2017. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

Logar, Janez. 1970. *Uvod v bibliografijo*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

Magyar életrajzi lexikon. n.d. Pristupljeno 23. 6. 2023. <https://mek.oszk.hu/00300/00355/html/index.html>.

Merriam-Webster Dictionary. 2023. s.v. „Annotation.“ Merriam-Webster. Pristupljeno 8. 3. 2023. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/annotation>.

Mihajlov, Aleksandr Ivanovič, i Rudžero Sergeevič Giljarevskij. 1975. *Uvodni tečaj o informatiki/dokumentaciji*. [Ljubljana]: Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani.

Navodila za vnos vsebin na portal Gorenjci.si. 2012. Kranj: Mestna knjižnica Kranj.

Navodila za vnos vsebin na portal Obrazi slovenskih pokrajin. 2022. Kranj: Mestna knjižnica Kranj.

Novi Slovenski biografski leksikon. 2013. Ljubljana: Založba ZRC.

Obrazi slovenskih pokrajin. 2020. Pristupljeno 5. 2. 2023. Dostupno na: <https://www.obrazi-slovenskihpokrajin.si/o-leksikonu/Osebnosti>. 2008. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Österreichisches Biographisches Lexikon. n. d. Pristupljeno 8. 1. 2023. <http://www.biographien.ac.at/oabl?frames=yes>.

SIST ISO 214:1996, Dokumentacija – Izvlečki za objave in dokumentacijo. 1996. [Ljubljana]: Slovenski inštitut za standardizacijo.

Skolnik, Herman. 1979. „Historical Development of Abstracting.“ *Journal of Chemical Information and Computer Sciences* 19, no. 4: 215–218.

Slovenska biografija. n. d. Pristupljeno 5. 2. 2023. Dostupno na: <https://www.slovenska-biografija.si/>.

Šauperl, Alenka. 2005. Kvalitativne raziskovalne metode. U *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu*, uredila Alenka Šauperl, 149–162. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

Šterbenc Svetina, Barbara. 2018. *Novi Slovenski biografski leksikon v treh knjigah prišel le do BUT*. Pristupljeno: 8. 1. 2023. <https://kritik.si/2018/11/14/novi-slovenski-biografski-leksikon-v-treh-knjigah-prisel-le-do-but/>.

Treccani. n.d. Pristupljeno 1. 9. 2023. Dostupno na: <https://www.treccani.it/>.

White, Marilyn Domas, i Emily Marsh. 2006. „Content Analysis: a Flexible Methodology.“ *Library Trends* 55, no. 1: 22–45. DOI:10.1353/lib.2006.0053.

Abstract

Methodology of the biographies structure and the criteria for the selection of personalities for inclusion in the online biographic lexicon: on the example of *Obrazi slovenskih pokrajin* (OSP)

Purpose. The purpose of the article was to identify the structural elements that should be present in the biographies that are included in online biographical lexicons. We are also interested in the criteria or structural elements that could help to decide which personalities to include in the online biographical lexicon.

Methodology. Content analysis was used to analyze the structure of biographies that are entered in the online biographical lexicon. The same method was used to determine the criteria for selecting the personalities for entry into the online biographical lexicon.

Results. The criteria for the selection of personalities into the OSP online biographical lexicon and the structure of biographies are defined. It is concluded that it is desirable for the order of the structural elements to be permanent. For the development of biographical lexicons, cooperation between all institutions that can contribute to the quality of biographical lexicons is essential.

Research limitation. The research limitations presented the fact that the data about each personality to be included in the online biographical lexicon is unique. Thus, it is very difficult to determine unique structural elements for all personalities because they are engaged in very different activities. In addition, to our knowledge, there is no research work related to the structure of biographies in biographical lexicons.

Originality/practical implications: The results of the research can contribute to the quality of the entries for the online biographical lexicon OSP and other online biographical lexicons. Better structure of biographies and professional criteria for selecting personalities should also have an impact on user satisfaction with the biographical lexicon. This article is also an invitation for further research work in this area.

KEYWORDS: local history, *Obrazi slovenskih pokrajin* (OSP), online biographical lexicons, public libraries